



Vooraanzicht van de vernieuwde aula op de Noorderbegraafplaats. FOTO'S LC | CATRINUS VAN DER VEEN

De aula op de Noorderbegraafplaats in Leeuwarden heeft een metamorfose ondergaan. Bij het plan om de mooie begraafplaats uit te breiden en een opknapbeurt te laten ondergaan, is de schrale aula ook onder de loep genomen. Borren Staalenhoef Architecten uit Leeuwarden hebben er een opbeurend paviljoen van gemaakt.

Troostkleuren op Noorderbegraafplaats

Kerkhoven en begraafplaatsen wekken op tot overdenking, tot contemplatie. Je bezoekt de herinneringen aan familie, vrienden, bekenden. Zo nu en dan zijn het plekken van diep verdriet. Omdat het zo gevoelig ligt, horen kerkhoven en begraafplaatsen goed verzorgd te zijn en dat ontbreekt er wel eens aan. Veel grafmonumenten worden door nabestaanden niet of niet al te best onderhouden en sommige beheerders laten het er ook wat bij zitten. De gebouwen en bouwsels, van kapellen tot baarhokjes, zijn meestal niet in staat om het droeve beeld wat op te fleuren. Daarom komen we meestal alleen op deze dodenakkers met verdrietige redenen, zelden om er te verpozen.

Bij de Oude Algemene Begraafplaats aan de Spanjaardslaan, een kleine eeuw geleden gesloten, is het verval al zo ver gevorderd, dat het weer aantrekkelijk is om er rond te wandelen. Het parkachtige gebied is zelf tot ruïne aan het sterven en roept een heftige doodsbewering op. Maar er zijn ook goed verzorgde dodenakkers waar het goed toeven is: die van Beetsterzwaag of de kleine kerkhoven van Siegerswoude en Brongerga om maar een paar te noemen.

We zijn vreemde wezens. Als ik eens mooie kerkhoven en begraafplaatsen in Friesland ter sprake breng, krijg ik merkwaardige reacties. Op vakantie in Frankrijk, Italië of Engeland worden begraafplaatsen wel bezocht, maar in eigen land? Wat is daar nu voor spannends aan.

Op de in 1919 aangelegde Noorderbegraafplaats is het goed kuieren. Het oogverblindend witte graf van Havank komen we tegen; de wat verlepte graven van de architect W. C. de Groot en van de minder bekende maar grote bouwmeester Doeke Meintema vinden we er. Hoewel het gravenpark een nogal strakke indeling kreeg, heeft het overal een intieme sfeer dankzij de robuuste heggen die de perken tot aangename tuinkamers hebben gevormd. Ook bij de uitbreidingen is deze aanpak doorgezet. Het oude gedeelte heeft een door twee doodgraverswoningen geflankeerde monumentale ingangspartij met terracottaplatten met doodssymboliek.

Bij de uitbreiding van de jaren zestig kwam er een nieuwe hoofdentree met een buitenmaats hek dat altijd op een kier staat: weinig uitnodigend. Daarop volgt een brede en lange laan die je als vanzelf naar de aula leidt. Dat was voor kort een nogal gesloten, in zichzelf gekeerd gebouw met een daarmee contrasterende open,

stalen klokkentoren. De verdiept geplaatste voorgevel was weliswaar van wit geglaazuurde steentjes gemetseld, maar gesloten op wat bovenlichten na. De enorme dubbele deuren versterkten het afwerende karakter. De schrale wederopbouwarchitectuur was bovendien sleets geworden.

De aula is niet afgebroken, maar zo sterk vernieuwd dat het een nieuw gebouw lijkt. De klokkentoren is gebleven en kreeg een grondige schilderbeurt. Het casco van de auladoos is eveneens gehandhaafd, maar de verpakking, zo lijkt het, is helemaal geopend tot een herbergzaam, zelfs vriendelijk paviljoen.

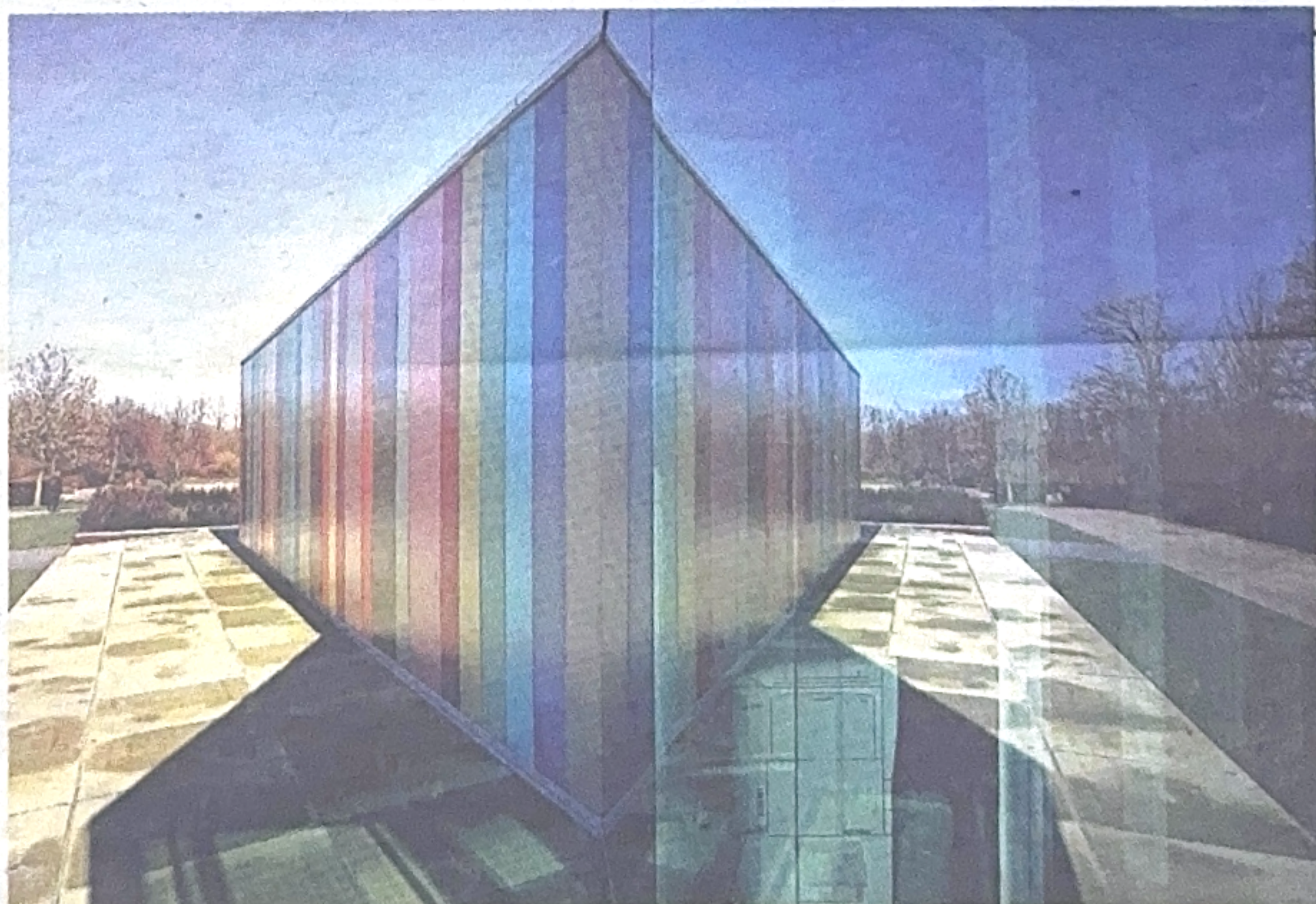
Borren Staalenhoef Architecten hebben voor de kentering gezorgd door het gebouwtje een volledige metamorfose te laten ondergaan. Aan de voor- en achterzijde is het met transparante glazen wanden en deuren helemaal opengegoot. Daardoor heet het de bezoekers al vanaf de toegangslaan welkom en hebben zij in de aulazaal vrij uitzicht op het tuingebied achter het gebouw. Verdriet hoeft immers niet verstopt te worden? Bij de lange zijwanden is de transparantie gesuggereerd door ze te bekleden met glas. Geen gewoon glas, maar verwerkt in verticale stroken in

verschillende breedten en wat effectiever is: in opbeurende kleuren, als een kleurige barcode.

Glas is net als baksteen en hout bouw materiaal, maar met glas kan de ontkenning van materiaal worden gesuggereerd, met glas kan een milde draai aan volumes worden gegeven. Het hoeft niet altijd te lukken, maar de wijze waarop het hier is gebeurd, een zo consequent mogelijk volgehouden abstractie van het volume, is geslaagd: plint en dakrand zijn nauwelijks aanwezig. Dat was mede mogelijk omdat de aula op een flink bordes staat.

Zonder zuilenportiek en andere formele verwijzingen is het een eigentijdse interpretatie van een klassiek tempeltje geworden. De veranderingen zijn met zorg en aandacht voor de details uitgevoerd. De aula is een kante glazen doos, aandachttrekkend, maar niet opzichtig, beschaafd en toch prikkelend. Het voorheen wat droeve gebouw had - in de sfeer van de groene begraafplaats - ook ingepakt kunnen worden met schaamgroen, wat struiken en klimop. Er is hier met mededogen gekozen voor openheid en troostkleuren.

- PETER KARSTKAREL



Achteraanzicht van de aula: opbeurende kleuren, als een kleurige barcode.